

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTAȚIA

B-dul Academiei, 3,

BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară . . . . . 10 lei

În străinătate . . . . . 12 »

MOARTEA LUI AUGUSTIN BUNEA

Ca un trăsnet din senin a căzut în românimea de pretutindenea vestea morții năpaznice a canonicului dr. Augustin Bunea din Blaj, istoricul cel mai mare al Ardelelor de astăzi, cărmaciul curajos în viața lor bisericească și culturală, în lupta lor politică, în avântul lor către idealurile unității sufletești a tuturor Românilor.

Bărbat în puterea cuvântului—abia trecuse de cincizeci de ani—canonicul Bunea a fost surprins de moarte în plinul muncii sale binecuvântate, la Sinodul Mitropoliei Românilor greco-catolici, printre fruntașii cărora figura hotărâtă și demnă a celui dispărut se 'nnălța mândră, impunând încredere, iubire și respect nemărginit. Acest sfârșit fulgerător, care prăbușește în mormânt pe un erou al culturii noastre, spulberând sămânța atâtor fapte românești și atâtor opere de știință cari se mai așteptau dela dânsul, ascunde duhul tragic al pierderilor cu adevărat ireparabile.

În biserica Românilor greco-catolici, cari vedeau în canonicul Bunea pe viitorul lor mare Episcop și Mitropolit; în viața politică a Românilor din Ardeal și Ungaria, cari cinsteau în luptătorul Bunea pe apostolul și martirul credințelor naționale, pe «preotul cu crucea'n frunte»; în cultura și știința românească de obște, pentru care istoricul Bunea era o personalitate strălucită,—acest preot întreg, Român întreg, cărturar întreg, nu va putea fi multă vreme înlocuit, pentru-că nimenea nu se gândia să-l pierdem așa de timpuriu. Cu devotamentul lui, cu energia lui, cu știința

lui, cu puterea lui de muncă și cu flacăra entuziasmului său. sacru, el ar mai fi avut puteri de cheltuit pentru zeci de ani încă, pentru o viață de om. Și totuși s'a stins fără de veste, din cine știe ce defect organic al inimii sale de aur, pe când atâtea bătrâni fără de inimă trăiesc cât lumea, cât biata lume, care simte numai povara traifului lor. . . .

Născut în 1847, în Țara Oltului, la Vad, din părinți săteni, Augustin Bunea și-a făcut studiile la Brașov și Blaj. În 1877, urmând tradiția glorioasă a cărturarilor nemuritori, ieșiți din școalele Blajului, Augustin Bunea pleacă și dânsul la Roma, unde face studii teologice și filosofice fundamentale. Chirotonit preot, în 1881, se întoarce la Blaj și urcă repede, numai prin meritele sale, treptele ierarhice ale bisericii până la rangul de secretar general al Mitropoliei. A fost și candidat la Episcopie. Dar guvernul din Pesta, temându-se de caracterul lui neînduplecat și de valoarea lui superioară, s'a împotrivit încercărilor de-a pune toiagul de Arhiepiscop în mâna celui mai vrednic. Cărturar în cel mai bun înțeles al cuvântului, Augustin Bunea s'a distins și pe terenul literar, ca istoric, foarte învățat și ager, ca scriitor de mult talent și ca orator neîntrecut. El este, pentru viața modernă a Românilor, ucenicul cel mai de seamă al școlii îndrumătorilor Petru Maior, Șincai, Timoteiu Cipariu, Gh. Barițiu. Istoria noastră îl socotește printre maștrii săi. Pentru Ardeleni, Augustin Bunea este și întemeietorul istoriei științifice, sprijinite pe studiul critic al izvoarelor și pe reconstituirea documentară a trecutului. Credincios învățătorilor nemuritori ai școalelor din Blaj, Augustin Bunea simte românește, — mai presus de toate românește — în oricare scriere a sa. Numai pizma și răutatea omenească l'au putut învinui, că ar fi fost «mai întâi catolic și apoi Român» . . . Însăși Academia Română, unde ar fi trebuit să intre de mult ca membru ordinar, a

foست influențată o vreme de bârfele rivalilor și adversarilor neputincioși ai lui Bunca și numai anul trecut l-a putut recunoaște, după o luptă înviersunată, între minciuna otrăvită și adevărul limpede.

Operele lui Augustin Bunca vor rămânea, foarte multă vreme, izvoarele de informație cele mai bune peste istoria Românilor ardeleni. Monografiile sale despre mucenicul Unirei, Episcopul Inocențiu Klein, despre Episcopii Petru, Paul Aron și Dionisie Novacovici, despre vechile Episcopii românești, sunt monumente frumoase ale întinsei sale învățături și ale spiritului său înalt. Părerile sale au fost adese-ori discutate și contestate cu aprindere; el însuși era un polemist aprig. Dar seriozitatea și perfecta bună credință a istoricului au ieșit totdeauna curate din vârtejul contro-verselor.

Ziaristica română are și ea pagini strălucite din pana lui Augustin Bunca, dar cele mai scumpe opere ale luptătorului cu armele culturii sunt discursurile sale. Acestea din urmă au păstrat viitorimei darurile oratorice extraordinare ale cuceritorului cu graiul, admirat de Ardealul întreg.

Cu Augustin Bunca, se stinge pentru cultura românească de pretutindenea, reprezentantul cel mai luminat al tradițiilor școalei din Blaj și poate cel din urmă dintre eroii ei.

Țărâna lui va fi ușoară și memoria lui o vor binecuvânta, din suflet, toți credincioșii idealurilor noastre naționale.

I. SCURTU.

M A C I I

(LAMARTINE)

Când vine a vieții înșerare,
Ți-e tristă inima în primă-vară:
Din coșul ei bogat de-alăta floare
Un miros răzător stă să răsară.

Din toate florile ce ea înșiră,
 Pe-a căror foi iubirea le respiră
 Și care 'n câmp uimesc ori ce privire,
 Vai! de ajuns îți e să poți culege
 Atâtea ca să-ți parfumezi în lege
 Sicriul de eternă adormire.

Culegeți-mi cel mac sălbatec, care,
 În umbra holdelor de grâu trăește :
 Din el o băutură curge, 'mi pare,
 Ce 'nchide ochii storși și-i liniștește.
 Am prea vegheat; mi-e inima trudită
 De-o viață numai în visări trăită.
 Ce-mi vrei tu, primă-vară purpurie ?
 Departe crinii albi și trandafirii !
 Ce cer pleoape nchise pe vecie ?
 Doar floarea paznică a adormirii ?

CONST. MANOLACHE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NOVALIS

(FRIEDRICH VON HARDENBERG)

— ELEMENTELE VIETII SALE SUFLETEȘTI. —

I

Abia cunoscut, prețuit cu mult mai prejos de vrednicia talentului său, așa a rămas Novalis până în timpurile de față; un foarte mic număr de înțelegători și-au dat osteneala să pătrunză taina de frumuseți alese, care plutesc în seninul adânc al poeziei sale; ivirea lui ca o arătare nouă în lumea literaturii a stârmit pe vremuri așa de puțină băgare de seamă, în cât cuprinsul de cugetare și de simțire al versurilor sale n'a putut înrâuri aproape de loc mersul mai departe al poeziei germane. Abia când și când, la răstimpuri îndelungate, au eșit la iveală de sub teascurile tipografiilor, ediții nu prea mari, sau numeroase ale scri-sului său în versuri și proză; dar de cele mai multe ori, aceste apari-țiuni se datoreau cucerniciei înduioșate cu care unul sau altul dintre prietenii săi încerca să mântuiască de uitare nedreaptă amintirea celui plecat în ajunul bărbăției din colțul pacinic unde cei înfrățiți sufletește cu dânsul l'au iubit, l'au îndrumat, s'au bucurat sincer de sporul grabnic

al darurilor sale poetice și l'au plâns cu lacrimi de nemângâere atunci când mormântul s'a închis prea curând peste țărâna lui pământescă.

Mulțimile dormice de literatură ieftenă, păturile orașenești iubitoare de marfa dulceagă a scriitorilor la modă. — aproape nici nu l'au bănuț. Cu atât mai stăruitoare a fost însă dragostea, cu atât mai plină de pătrundere înțelegerea neînsemnatului număr de admiratori pe care și i-a câștigat în cursul vieții și după moarte, pretutindeni unde frumusețile de rând ale artei lesnicioase nu se bucură de nici o trecere. Fără zgomot s'a desfășurat viața lui : în tremurări tainice a răsunat lira lui și frăgezimile nepieritoare ale cântării pornite din strune măiestre au înfiorat prelung dumbrăvile pacinice ; au plutit spre bolta cerului în ceasurile târzii ale nopților înstelate ; au chemat cu sfială harul dumnezeirii asupra inimelor arse de flacăra dorinței neînțelese ; au îndemnat la *cugetare și pietate* sufletele adânci : au înfiripat o lume de farmec, undeva, departe de clocotul oamenilor mulți, care se frământă îngheșuiți și se perd în vârtejul luptei pentru viață. Lirica lui seamănă cu o muzică străvezie ; obraznicele sunete de goarnă ale poeziei guralive o acoperă cu totul, dar în colțuri ferite ea stăpânește ca o domniță gingașe peste un mic număr de supuși, cari o ascultă cu evlavie și o binecuvintează discret în fundul sufletului lor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Acceiaș tihnire bogată în umări stăpânește și vremea dintâi a tinereții sale. Nimic mai potolit, mai îndemnător spre cugetare, de cât liniștea împrejurimilor unde și-a trăit Novalis copilăria. Multă vreme dânsul a fost plâpând și părinții lui au crezut cu teamă că Friedrich, copilul cu talia sveltă și subțire ca tulpina trestiei de apă, cu trăsăturile gingașe, cu ochii negri scâldați în umezeala unei melancolii nepământene, avea să treacă de timpuriu în lumea celor pe cari dumnezeirea îi cheamă la sine mai nainte de ceasul bărbăției. Dar boala nu l'a răpus așa de curând : el s'a întremat. Cu toate acestea, până la sfârșit, Novalis poartă în cele mai tainice cute ale sufletului său tristețea blajină, *cucernicia visătoare a omului care a văzut moartea cu ochii* la o vârstă, când asemenea întâlnire măcar în vis cu necruțătorul dușman al vieților poate arunca o noapte vecinică, o negură de plumb asupra gândului inspăimântat. Însă Novalis a rămas trist și limpede.

Astfel a trebuit să fie dânsul... căci în jurul său toate au păstrat îndelungă vreme ceva din farmecul potolit al traiului mânăstiresc. Zilnic se adâncea pornirea lui năzuitoare spre cele mai tainuite înțelesuri ale sufletului ; cu vremea i se neteziră potecile spre culmea din a cărei slavă ochiul de proroc al poetului poatu răzbi în fundul celei mai în-

tunecoase depărtări, poate cuprinde veacurile până la capătul dintâi al timpurilor.

Casa părintească îmbătrânită de ani mulți, plină de răcoare, singurătate și umbră chiar în orele ferbinți ale amiezilor de vară: cufundată mereu în evlavia unei tăceri de vis, pe care sburdalnicele jocuri copilărești nu o turburau mai de loc; — asprimea de pustnic a tatălui, care după moartea soției sale căutase mângâiere în ceasuri lungi de rugăciune, când nimic nu trebuia să mai reamintească închinătorului despre zgomotul neastâmpăratei vieți de oraș, — toate aceste priveliști s'au întipărit în mintea de băiat a lui Novalis și nimic nu le-a putut șterge. Până în ziua din urmă, poetul a rămas același om sfios, pe care nu-l ispiteau lărmuitoarele mulțimi, pe care însă l'au chemat cu atât mai multă putere depărtările pacinice, adâncimile de întuneric ale nopților, lăcașurile încremenite ale tainelor lumii. Un gânditor a fost Novalis pătruns *de umilința sufletească a credinciosului care vede, în fie ce colț pe Dumnezeu.*

*

Dar el n'a moștenit uscăciunea secetoasă a tatălui. Ceva femeiesc, un amestec de bunătate și de gingășie se destăinuie în fapta și în scrisul său: mila cea mai chinuitoare îl cuprinde când i se arată priveliștea suferinței; patimele altuia îl sguđue mai mult de cât ori ce oaspe al durerii sălășluit în chiar adâncul inimei sale.

Când năvala puterilor dușmane din viață amenința să-l răpue, Novalis își căuta scăparea în lumea dinlăuntru a ființei lui, sau începea cu gândul călătoria de pribeag în largul nemărginirii lui, în cuprinsul tănuit al genunei de întunerec, unde sclipirile de fulger ale furtunilor pământești nu mai ajungeau și unde stăpânia din toată vecia pacea nopții atotputernice¹. Mântuirea și-o putea găsi *numai în sine sau dincolo de marginile traiului omenesc.* — De cele mai multe ori Novalis ni se infățișază ca un mare năpăstuit vrednic de iubirea noastră miloasă, (vezi mai cu seamă partea de la început a poeziei: *das Lied des Sängers*, ca un martir lesne iertător, care prin seninătatea lui se ridică în slavele cerului, privind cu căutături de sfânt asupra locurilor unde suferințele i-au fost câte odată îndulcite prin «cupa cea plină a iubirii»); — «Werd'ich einst von hier getragen. Schau'ich dankbar noch zurück», — aceste cuvinte sunt o adevărată culme de măreție sufletească.

¹ Intunerecul i-a fost mai prieten de cât lumina zilei. În el credea Novalis că descopere izvorul a tot ce este. Noaptea era pentru dânsul cea mai bogată insuflătoare de gânduri.

Nici o dată poetul n'a intrat în luptă cu viața, ci pe cărări tăcute s'a furișat ocolind vâlmașagul războinicilor zilei, încăerați pe sângeroasele câmpuri de bătăc, — și când cu toate acestea s'au abătut ca din senin asupra lui loviturile oamencilor și ale sorozii lumesci, el n'a răspuns la ele, ci a trecut mai departe rostind în șoaptă dumnezeiescul «părinte, iartă-le lor, căci nu știu ce fac». Adeseori, sângerat de împunsături, ciuruit de răni, el a izbutit să-și birue durerea, mărturisind până la capăt crezul de *iubire pentru oameni*, pentru victimitoarele mai puțin înzestrate, *pentru timpurile de alte dați, pentru toată făptuirea ziditorului*.

*

Novalis a disprețuit învățătura pusă în slujba dorului de câștig; numai după multă șovăială s'a hotărât să urmeze dreptul, — în schimb el a fost un școlar plin de râvnă al *filosofiei din veacul său*. Kant, Fichte și profesorul Reinhold l'au stăpânit îndelungă vreme, i-au deschis ochii asupra înțeleșurilor mari ale lumii, și de la dânsii a deprins puterea de a se călăuzi în mijlocul nenumăratelor arătări de fapt sub care se destăinuie tot ce este. De timpuriu poetul se adânci în cercetarea ființei sale însăși, lumea gândurilor lui creșea foarte repede până la o nespusă felurime și bogăție, darul de a cuprinde în lumina cugetării cele mai îndepărtate și mai deosebite lucruri, ajunsese trăsătura de căpetenie a minții lui Novalis. Istoria și creștinismul își deschiseră comorile înaintea poetului: și astfel icoane din trecut și prezentul neamului omenesc, vedenii din toate părțile cuprinsului nemărginit, chipuri din lumea dumnezeieci, priveliști înveselite de lumină primăvăraticeă, adâncuri de noapte se adunară într'o bogată urzeală, într'o plămădire a celei mai îndrăznețe mai armonioase și mai iubitoare inimi.

Printr'o îndeletnicire neconținută cu filosofia, Novalis se depărtează de realitate până la înstrăinare. Pentru dânsul *viața capătă înfățișarea unui popas trecător în drumul omului către fericirea vecinică din ceruri*, ceasul morții aduce căderea lanțurilor pământene și dă sufletului sbor spre lăcașurile păcii neturburate; deslegarea trebuie s'o aștepte fiecare până în clipa din urmă, căci nimenea nu are drept să și pună capăt vieții ori să-și grăbească sfârșitul: zăbava noastră pe tărâmurile acestea de jos va fi curmată prin întoarcerea la «tatăl dumnezeiesc», în casa căruia toți vor fi bineuosi, meren tineri și vor putea năzui fără nici o piedecă spre curatele idealuri ale desăvârșirii¹.

¹ El simte uneori că viața pământeană îl strâmtorează: pomenește cu dor învâpăiat despre veacul de aur al omenirii, lăudând la fel cu Schiller în «Götter Griechenlands» timpurile mitologiei: dorește moartea ca o desrobire, dar nu ca o trecere la neființă.

Credințele acestea ridică un zăgaz între poet și rostul măruntelor întâmplări lunești; o pavază de închipuiri nestrămutate îl apără în po-triva ori cărei atingeri a furtunilor din afară; Novalis viețuește în lu-mea noastră, dar ochii lui sunt ațintiți asupra cerului, aici a trăit el, dar gândurile sale au mers departe și au îmbrățișat multe în cuprin-derea lor; — *el are ceva din făptura prorocului, pe care-l cercetează vedenii*; după ce a suferit, după ce a fost părtaș la truda semenilor săi, dânsul se ridică de-asupra: nici o nenorocire nu-l mai poate dă-râma, cu toate că el n'a rămas nesimțitor la durerile lui și ale celor-l'alți... Înțelege, se întristează, dar nimic nu-l mai zdrobește; cu patru ani înaintea morții sale își pierde logodnica, pe care o iubise cu cea mai sfântă pornire, și l'a mântuit numai gândul că în ciuda depărtării, nici o putere nu va putea zădărnici unirea lor de mai târziu, gândul că despărțiți pentru mulți ani de prăpastia morții, ei se găsesc totuși în cuprinsul aceleiași lumi.

GHEORGHE LAZĂR.

ORBIRE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DUPĂ VILLIERS DE L'ISLE ADAM

*Altarul nopței argintate,
Stă strajă 'n sate și 'n muncelē :
Atâtea flori mijesc în iarbă,
Cât cerul e spuzit de stele!*

*Zăbranicul urzit diu umbră,
In tot minutul scânteiază,
Cât de surâsul de petale,
Și cât de aștrii ce visează!*

*Ci noaptea mea, zăbranic negru,
Alt farmec de lumină n'are,
De cât o floare și un astru :
Iubirea mea și-a ta splendoare!*

C. SECHE.

A C U M

*De-mi vei grăi în preajma serei,
Declara dragostei dovadă,
Ți-oi respira cu glas de flaut,
O mândră antică baladă!*

*De-mi vei grăi înlăcrimată,
De-amăgitoarele iluzii,
Ți-or duce zvon de ramuri multe,
Bătând subt streșină, aguzii!*

*Ca netrudita iarba morței,
Ce tremură la cap de cruce,
Părtașă de-mi vei fi durerii...
Hulubi în brațe ți-oi aduce!*

C. SECUR.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PĂRINTELE VALENTIN

Ciangăii din gura Hangului, au făcut odată o zurbă că n'or uita-o cât or fi și-or mai trăi. Unii bătrâni purtau sub coama brumată un gând tăeos, împotriva părintelui Valentin, care de altmintreli părea înțelept și chipeș, unde purta ochelari cu garnitură de aur, peste niște ochi mărunți și cutree-rători de șobolan și poate unde îi sta turnată pe șolduri veranda de lustrin, ce bătea în ape la soare.

Când se desfăcea poarta parohială și Sfinția-Sa eșea la aer cu cei doi murgi ungurești înhămați la docăraș, pe obrajii săi năpustiți de păr cărămiziu mijeă un zâmbet vaporos. Săltau murgii în trap înfrânat și părintele se legănă pe arcurile trăsurei, cu palmele petrecute în cordonul de mătase neagră ca și cum și-ar pipăi pânțelele rotund, iar ghemul gândului și-l desfășură încet, subțire ca un vis, pe când vizitiul se abăteă subt culmea Perişenilor, la casa cea albă.

unde în pridvorul adumbrît răsărea într'o clipă, ca de obicei, tulburată de plăceri, o femeiușcă rumenă ca prăsada.

Credincioșii catolici, în zilele de praznic, cadențau în murmur răscolitor Rozario și intonau domol, ca freamătul de plopi, Ave Maria, într'o bisericuță ghemuită sub o corhană verde. Învelișul șindilit al bisericei eră mîncat pe jumătate de cari și stă blejdit pe-o parte, cum se'ndoe uneori cușma pe urechea unui creștin irosit de băutură.

Cînd se dezlegă ploae și belșug din greutatea slavei, nu puteau să nu lăcrămeze pereții bisericei, în lungi scocuri săpate în tencueală. Șandru Clopotarul a secat odată, cu strachina apa din amvon. Icoana răstignirii lui Hristos prinsese mucegai pe de margini, ca o căptușală verde de catifea, iar scara care ducea la orgă, șovăea. În clopotniță pînă una alta locuiau câți-vă hulubi-tărcați, care plăteau chirie popei, în carne și pene. În ograda bisericei, pe unde Sfinția-Sa întindea caii la coardă, se însemnă o roată mare de pămînt bătătorit. Un zaplaz de nucle despărțea ograda popei de-a bisericei; de-alungul lui flutura o scană albă, din cauză că pe el se scărpinau vitele cînd intrau seara dela imaș. Casa parohiei aveă înfipt sub coastă un pălimar nestrujit, ca să-i susție bătrînețele. Acoperișul eră croit din petici de șindile diferite și pe fiecare petic părea încondeiată asupra vîremurilor vechi sau nouă. Peticul din preajma hogoagului eră pus astă toamnă de frica ploilor, cel din partea revărsatului împlinește patru ani în Florar, iar cel dinspre vecinul Chingă eră chibzuit de părintele Ludovic, care-a murit de dambla.

În față câți-vă peri gheboși cercetau prin geamul cu cercevelele neboite și dădeau, înăuntru, de-o bibliotecă cu cărți roșii, de-un pat înalt cu așternut orientat și de chipul spălăcit al papei Leo al IX-lea alăturându-se de-o pușcă cu petițar răsturnat în cuerul de coarne de cerb, cu țeava în jos.

Cum suferă ochii gunoiul, așa-l îndrăgeau pe părintele Valentin, oile sale. Babele surde și copiii fluturateci, doar

de-i mai ascultau predicele, încolo parc'a dat pârjolul! Grăia multe popa, dar vorbele-i toate se înecau în barba înfoiată, până când s'a apucat să ție și el isonul mânicii, că nu eră chip altfel. Porunca clopotarului să închiză biserica și în ceasul slujbei se îndruma fluerând, ori la vatra vechilului ori la cantină, unde izbea de mama focului popicele.

Lungă și anevoioasă-i calea Iașului și Ghiță Prundaru toată a străbătut-o, de i s'au sleit mușchii picioarelor cu reclamația în sân, asudată.

Episcopul l'a alintat o leacă de-asupra sumanului și l'a trimes acasă îmbărbătându-l, precum că va veni în persoană să cântărească dreptatea. Prea Sfinția-Să n'a dat nici până azi în comună și popa Bucluc, cum îl poreclise poporul, tot stâlpul răutăților rămase, în pofida necăjiților oameni. Părintele Valentin își înfăptuise până și credința norodului catolic, căci nu vroea să boteze pruncii și pe tinerele nădădite nu vroea să le lege cu cuvântul evanghelici. Morților le da o îngrijire aleasă, iar cu viii slăvea nici o treabă, știți din ce pricină toate astea! Se pornise atunci din senin un vifor năpraznic, care amenința să surpe biserica Domnului, însă din fericire nu se întâmplă.

O mână de înverșunați ședeau în dosul dughenei lui Fuiorea, care eră capul vâltorei și cu mâna strânsă pe clestărele cu vin, șopteau cuvinte grele și stuceau amarnic în lături. Din când în când Fuiorea slăbea teigheaua, viind la masă, sporovăea cu unul cu cel'alt, aproape, gură'n gură, aprobând cu latul palmei în aer și dând din cap clopotarului către care erau întoarse privirile cu interes. Și crâșmarul mulțumit de sine, alerga la teighea, de-acolo cu cheile în beci și iar venea la masă, curmându-se de șale, ca să continue vorba'n șoapte.

Eră pe la prânz de August, când s'au pornit dela dughenă cârdul de răzvrătitori, cu pieptul înainte, bălăbăniind, spre curtea parohiei unde se zăreă sus o cruce de tinichea îndoită; iar pe drum au tăcut ca pământul; ce erau să mai

grăească, dacă fie-căruia jucă subt țeasta frunții acelaș dor nărăvaș. Ar fi dorit să mai meargă încă, departe mult, poate spre granița Ardealului, dacă nu s'ar fi izbit numai decât de stâlpul porței parohiei, care părea că le-ar fi poruncit «opriți-vă.» Au stat acolo și au sfătuit aprig, trăgându-se de cămașă și retezând aerul cu brațele care încotro le dădea mâna.

Moș Bălaj puse degetul pe clanța ușei și intră într'o doară. Trecând pragul chilerului, se strecură într'o a doua odac. Descoperindu-și chica cu cucernicie, se aplecă să sărute dreapta popei. Sfinția-Sa ședeà la masă cot la cot cu muerea cea de subt coama Perișenilor și când își zări musafirul încremeni cu cuțitu 'n mână de-asupra unei felii de harbuz. Moș Bălaj numai ce-a netezit aspru, cu podul palmei, fuorii mustății, sfredelind odată tare cu ochii muerea, care se cam clătina cu neîncredere peste fața de masă și prinse a se văita, precum că i-a căzut nepotul în fântână, că trage să moară și că să vie să-l grijască. Sfinția-Sa pocnind din palnicle-amândouă, scăpă din gură un fluerat scurt plin de mirare, că-i căzură ochelarii pe podele, când la semnul acesta se năpustiră pe ușă cei de-afară, stârnind zgomot de opincă. Părintele Valentin nici că-i trăsneà prin creier că oamenii aceștia blânzi vor puteà pune vreodată la cale, o faptă așa de uriașă și'n iuțeala gândului se aruncă de'naintea oacheșei făpturi, apăsând-o după ușă și întinzând palmele înlături, asemeni unei cloști ce-și apără puii de gheara eretelui. Ghiță Prundaru nu-și puteà sătura îndestul sufletul săcătuit de răzbunare, când îl văzù pe popa sub masă și pe moș Bălaj cu încă alții îngenuncheați pe scânduri deasupra-i, luându-l în pumni.

— Să știm și noi ce faci, nu tot în taină, părinte... vrei dreptate... iaca dreptate... singuri dreptate, icnea cine-vă din bătăuși. Oacheșa de cum răzbise în ogradă cu ițele părului încurcate, țâșni în fundul livezei, rușinată, cu dantela pestelcei acoperindu-și ochii și poate că n'o duceau picioa-

rele mai departe, că se răsturnă pe-o pală de fâneată, între romănițe albe, plângând de credeai că i se rupe furca pieptului în două.

Iar când sosi Ghiță Prundaru cu un pământuf de clei într'o ulcică ca să-l treacă de șagă, în barba popei, moș Bălaj clipi din pleoape apăsate, ca să-i dea a pricepe că de astădată ajunge.

Părintele Valentin dac-o mai trăi și astăzi, D-zeu ție-i păcatele, poate că și-o fi cumpărat un aprovizion de minte. căci e de speriat cât cutreera pe vremea mea bărbatul acesta iarmaroacele, la chitit cai de rasă!

(C. SECHE.

I M N U R I

*Prelung răsună buciumul la stână
Și în cântarea lui de astă sară
Mereu, mereu s'aude cum îngână
Că'n fața ta i-atât amurg de vară
S'arată 'ncet și luna ca o zână
La răsărit pe-un deal în depărtare,
Căci vrea s'asculte buciumul la stână,
S'asculte ea, frumoasa ta cântare.*

* * *

*Stau florile la sfat în astă sară
Și'n sfătuirea lor ce-o fac pe lună,
Vor ție-ați da ca dar de primăvară:
Sclipirea soarelui când dă s'apună.
Și mulțumite toate împreună
Incing o horă mare din poveste;
Iar jocul lor alcătui-o cunună
Frumoasă cum pe lume nu mai este.*

* * *

*Pe apă-și plimbă razele ei luna
Și fiecare-aprinde-o scânteere,
Dar farmec ne'ncăput nu-i la nici una
Ca'n ochii tăi ce-ascund în ei tăcere.*

*Pe apă-și duce valurile gândul
Necontenit viața noastră 'ntreagă,
Dar gândul meu ca valul tot ducându-l
S'a 'nțelenit la tine, rază dragă.*

V POIANĂ.

PAGINI STREINE

— CAZUL LOVINESCU —

Dela «Noua Revistă Română» d. Lovinescu s'a mutat cu polemica la «Convorbirile Critice». Sunt nevoit să mă mut și eu, pentru ca nu cumva la tipărirea acestui articol să am plăcuta surprindere de a găsi mai jos vre-o nouă scrisoare tieluită în colaborarea a două genii: *Eu-Geniu Lovinescu* și *Eu-Geniu Porn*.

Credeam că cu răspunsul pe care l'am dat în revista D-lui Rădulescu-Motru, o să se sfârșească această polemică ce n'a avut alt scop de cât să arate cititorilor că criticul Lovinescu, afară de critici și de romane, s'a încercat când-va să scrie și teatru. Mare mi-a fost mirarea când am găsit, într'adevăr, în «Conv. Critice» Nr. 10 articolul anunțat încă dela cea d'întâi scrisoare din «Noua Revistă Română».

Acest articol are o însemnătate deosebită. El pune într'o lumină puțin priincioasă pe autorul lui, care a fost îngăduit să mă insulte într'o revistă la care am colaborat un an de zile. Din acest articol, ifosul de autor furat și importanța care și-o dă dramaturgul Lovinescu iese și mai mult la iveală, căutând să-și facă și mai multă reclamă în felul cum și-o făcea când își trimetea în mod clandestin cartea, actorilor care repetau piesa mea.

Punerea pe două caloane e foarte folositoare în dovedirea unui plagiat. De obicei în însă modestia cere să rogi pe un altul să-ți facă acest serviciu, pentru-că șade rău să te lauzi singur.

D-l Lovinescu și-a făcut singur articolul din două pricini: 1) nimeni nu s'a învoit să-l servească și 2) pentru-că D-lui nu e numai dramaturg, mai e și critic.

Aci nu-i putem face nici o învinuire. *Dramaturgul* Lovinescu a căutat un critic care să dovedească plagiatul și cel mai ușor de convins a fost *criticul* Lovinescu care a primit cu plăcere. Ceeace, însă, nu-i e îngăduit nici dramaturgului, nici criticului e să nu denatureze adevărul.

Nu e nimic mai ușor de cât să pui pe două coloane, două scrieri ce se aseamănă; și e și mai ușor când amândouă coloanele le scrie *unu și aceeași persoană*. Criticul și dramaturgul Lovinescu, ca să scape, tipărește pe două coloane piesa lui și a mea, povestind (era firese) *subiectul meu așa, — încât să semene și mai mult cu al D-lui*. Acolo unde îi este peste putință, recunoaște cu o seninătate revoltătoare, că e o deosebire.

*

Am spus dela început că între cele două piese e o asemănare de subiect. Asemănarea nu e așa cum o arată interesatul în cauză. Iată subiectul piesei mele: O femeie, Cora și-a ucis bărbatul; remușcarea o chinuște și mai mult atunci când îl vede trăind în fiul lui, din prima căsătorie, care îi seamănă ca două picături de apă. Acesta deși bănuiește, totuși nu isbutește s'o facă să mărturisească. Remușcarea și chinul Corei crește cu vremea, până când ea se hotărăște să fugă din casă. Seena se petrece în noaptea lui Ierusalim (de-aceea și piesa e botezată așa). Învierea vestită de clopote o impresionează: vrea să iasă și dă cu ochii de Mircea care se întoarce cu lumânarea în mână, dela biserică. Cora în întuneric, părându-i-se că e vedenia mortului ieșit din mormânt în noaptea sfântă, leșină și mai târziu mărturisește.

Acesta e în linii generale subiectul, pe care D-l Lovinescu îl povestește așa ca să semene cu cel din piesa «De peste prag», subliniind micile asemănări și trecând cu vederea, *cu rălit interes*, marile deosebiri.

Nu lipsește din acest articol nici dulcea laudă de sine cu care se mângâie D-l Lovinescu din când în când, ca de pildă:

«La mine sunt oare cum oameni normali, ce au sentimente în marginile nu a putinței ci a obișnuitului, ei sunt ca să zicem așa, în ton major.»

«Eroii aceștia la d-l Herz au trecut în ton minor: ei devin bolnăvicioși și melodramatici. Ana e o femeie cu nervi și plină de remușcări — Cora ajunge la d. Herz o halucinantă și o detracată vrednică de Grand Guignol: Sandi are remușcări dar e normal. Victor e și el un halucinat...»

Nu înțeleg, însă, două lucruri: De ce dramaturgul Lovinescu, care spune că piesa mea e atât de proastă, vrea cu orice preț să fie copiată după a D-lui și de ce nu vrea să recunoască o apropiere de subiect și cu Thérèse Raquin?

Sunt nedrept.

Criticul a recunoscut această apropiere cu romanul lui Zola... în cecă-mă privește pe mine (!?) și are aerul să spună cu o senină bunăvoință că piesa mea e luată după *Lovinescu și Zola*:

Toată partea aceasta *melodramatică* și *copilăroasă* e luată după Thérèse Raquin și e vădit exagerată.

Cu alte cuvinte și Thérèse Raquin e o copilărie și eu n'am făcut de cât să exagerez.

Să nu uităm că vorbește *criticul Lovinescu despre dramaturgul Lovinescu* așa în cât și lipsa de bun simț ca și cuvântul *necuviință* din articolul tipărit în «Convorbiri critice» și-l spune, probabil, unul altuia, d-l Lovinescu fiind obicinuit să vorbească cu *sine însuși*¹⁾ și în cazul ăsta m'a răzbunat și pe mine.

Herz

Nota Reducției. D-l Herz, care a colaborat la revista noastră, sub pseudonimul «Dinu Ramură», a făcut apel, în polemica d-sale, la ospitalitatea «Sămănătorului», pe care nu i-o putem refuza. Ținem să declarăm, totuși, că nu voim a ne amesteca în această polemică.

RĂSPUNSURI

D-lui G. I. Br. Nu vă grăbiți să publicați tot ceea ce scrieți. După versurile care ni le-ați trimis, parecă ne-am putea aștepta la lucruri mai bune.

D-lui C. Dob. Așteptăm poezii mai originale, precum ne-ați trimis înainte, și vă recomandăm prietenește să vă feriți de imitații, ispită fatală pentru orice talent original începător.

Tinna C. P. Versuri cu desăvârșire slabe.

Daniil Palmery. Vă rugăm foarte mult să citiți cu mare atențiune și să reflectați adânc asupra răspunsului dat doamnei sau domnului Tinna C. P.

Discretei corespondențe anonime. Vă mulțumim pentru frumoasele sentimente, pentru care luați toată răspunderea și totuși nu iscăliți. Răgretăm numai că n'avem la îndemână un aeroplan, spre a vă putea urmări în «văzduhurile» poetice, cu «grădini de aur» și «crânguri de argint», unde vă ascundeți ca e pasăre măiestră. Imaginația cea mai îndrăzneată s'a întors înapoi, fără de nici o veste, și cu aripi ostenite. Astfel ne resemnăm și așteptăm soli mai verbăreți de pe tărâmurile Cosinzenei.

¹⁾ Vezi : Lovinescu, Critice, Vol. I.